

Nonstop-skrivning, hurtigskrivning og friskrivning

 Af [Randi Benedikte Brodersen](#) 1. oktober 2012 • I kategorien [skriftsprog](#)

Får eg til å skrive? det er spørst vel, men eg kan jo håpe at eg skal klare å skrive, håpe kan eg vel i alle fall og at eg skal prøve, det er sikkert, eg skal prøve, eg skal prøve, eg skal prøve og noko lite kjem eg vel og til å få til, kanskje, kanskje ikkje, kanskje, kanskje ikkje, kanskje, kanskje ikkje, kanskje, i alle fall skal eg prøve, alt eg kan skal eg prøve å skive.

Ordforklaringer: få til = lykkes; eg = jeg; det er spørst = det er spørsmålet; noko lite = noget lidt, lille, dvs. 'et eller andet ubetydeligt'; 'en lille tekst'; kjem = kommer; kanskje = måske.

*Citatet er de første linjer i essyet «Ikke meir enn det», af Jon Fosse, i samlingen *Gnostiske essays*, 1999, s. 136–137. Essyet har tidligere været publiceret i tidsskriftet *Vagant* (1995). Citatet står også på side 2 i billedbogen *Kvar vår det same* (2009) (dog med en mere typisk nynorsk retskrivning, med ændelser i udsagnsordene, fx *skriwa* og *prøva*).*

Hvem kender ikke usikkerheden og tvivlen i forbindelse med skrivning af tekster? Underforstået tekster som andre kommer til at læse, uanset om det er en længere tekst eller bare en lille artikel som den her. Usikkerhed og tvivl og andre udfordringer ved at skrive kan vi forholde os til på mange måder og håndtere på forskellig vis. *Eg*-fortælleren ovenfor har sine metoder, og jeg har mine. Én af mine serverer jeg om lidt. Først nogle tanker om fortællerens. Denne fortæller håber og lover sig selv at skulle prøve: "håpe kan eg i alle fall [...] i alle fall skal eg prøve, alt eg kan", og slækker på et psykologisk præstationskrav ved at skrive at et eller andet ubetydeligt, "noko lite", skal det nok blive til. Fortælleren sør for af håb og udholdenhed i sinde og beroliger sig selv – og mig – næsten meditativt med de mange verbale gentagelser. Fortælleren gentager endda sin gentagelsesstrategi flere gange og bruger gentagelse som stilistisk virkemiddel. Jeg lader mig inspirere af fortællerens metoder og tænker: Jeg skal prøve. Jeg kan jo håbe. Et eller andet skal det nok lykkes at få skreven. Jeg skal i al fald prøve. Jeg skal prøve alt det jeg kan.

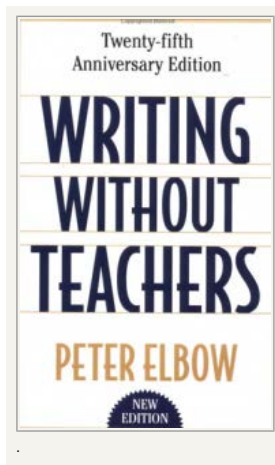
Positive gentagelsesstrategier er effektive. Vi bærer alle på erfaringer hvor vi har øvet og øvet og prøvet og prøvet alt hvad vi kan, som da vi lærte at gå eller cykle eller svømme. Og enhver der har erfaring med at recitere og gentage ord og formler, fx mantraer eller bønner, eller med at meditere på mantraer, ved at den slags gentagelser tæmmer tanker og frigør energi.

Ordene kan komme næsten af sig selv og nærmest magisk falde på plads på papiret i fikse og færdige sætninger og afsnit og helheder. Det hænder også at ord og sætninger er lang tid om at falde på plads. For mig sker det især når jeg prøver kræfter med nye faglige emner. Aldeles fortryllende er det pludselig og endelig at opleve at en tekst eller et afsnit som har budt på slid, fører til ny indsigt eller at en hurtigskreven tekst rummer en uventet og ønsket løsning eller en ny vinkel. Alle der har skrevet længere tekster, kender også følelsen af tilfredshed og lettelse når sidste punktum er sat, og manus sendt. Omvendt hænder det også at det at skrive er som at cykle i modvind på en snørklet og hullet sti. Det kan være svært at komme videre med én bestemt tekst. Svært at komme i gang igen efter en pause. Svært at sætte punktum. Svært at få begyndt. Mange ved hvordan det er at sidde fast, bomfast, i forskellige stadier i skriveprocessen. Jeg har mange evalueringer med citater fra deltagere på mine skrivekurser som giver udtryk for den slags oplevelser. Hvad så?

Når skrivning vækker modstand, når vi oplever skriveblokering, kan vi ty til en særlig effektiv skriveteknik eller skrivemetode, og den kan vi selvfølgelig også ty til af ren og skær lyst, fordi vi vil lære at skrive på en utraditionel, frigørende og personlig måde. Metoden er også nævnt i mange skrive(hånd)bøger. Den hedder nonstop-skrivning eller hurtigskrivning – eller friskrivning, som er den direkte oversættelse af *freewriting* som er den betegnelse teknikens ophavsmand den amerikanske skrivepædagog [Peter Elbow](#) bruger i sin banebrydende bog *Writing Without Teachers* (1973/1998), eller rettere sagt Elbow er den der ofte nævnes i skrivebøger som ophavsmand til hurtigskrivning. Dele af bogen findes på [Google-bøger](#) [her](#), hvor i øvrigt også andre af Elbows publikationer er vist.

Peter Elbow giver i første kapitel i *Writing Without Teachers* (s. 3) en kort og præcis beskrivelse af hvad hurtigskrivning er, og hvorfor det er en nyttig teknik:

The most effective way I know to improve your writing is to do freewriting exercises regularly. At least three times a week. They are sometimes called "automatic writing," "babbling," or "jabbering" exercises. The idea is simply to write for ten minutes (later on, perhaps fifteen or twenty). Don't stop for anything. Go quickly without rushing. Never stop to look back, to cross something out, to wonder how to spell something, to wonder what word or thought to use, or to think about what you are doing. If you can't think of a word or a spelling, just use a squiggle or else write "I can't think what to say, I can't think what to

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker små børns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk

4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

[FLERE NYHEDER >>>](#)

[Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort](#)

Nye kommentarer

Arturo til [Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?](#)
 Yunus til [Two Turkish Loanwords in Swedish](#)
 Sonstige til [Den Danske Ordbog på nettet](#)
 Mads Haupt til [Er det forkert at splitte sammensatte ord?](#)
 Monica Scheuer til [Jødiske efternavne](#)
 jane til [Jødiske efternavne](#)
 Ingl&S til [Sprogene i Mozambique](#)
 Birgit Eggert til [Hvad er der blevet af Maren?](#)
 Grethe Movsing til [Hvad er der blevet af Maren?](#)
 Henrik Klindt-Jensen til [Ded borriijnholmska måled](#)

Artikler om

aktuelle sprog [Alfabeter](#) [Anmeldelser](#) [arabisk](#)
 Biblen [bogstaver](#) [børn](#) [Danmark](#) **Dansk** [Dialekter](#)
[engelsk](#) [esperanto](#) [Formidling](#) [fransk](#) [identitet](#)
 konsonanter [Medier](#) [modersmål](#) [Musik](#) [Navne](#) [norsk](#) **Ord**
 ordbøger [ordforråd](#) [oversættelse](#) [Plansprog](#) [religion](#)

say" as many times as you want; or repeat the last word you wrote over and over again; or anything else. The only requirement is that you never stop.

Lad mig opsummere Elbows hurtigskrivningsprincipper punktvis og tilføje nogle af mine egne principper og erfaringer for at give et indtryk af hvordan hurtigskrivning foregår i praksis – som en opskrift du kan prøve så snart du har læst den:

- Skriv i 10 minutter uden at stoppe op, eller bare 5 minutter, og senere 15–20 minutter eller længere. (Jeg plejer på mine skrivekurser at sige: Nu er der gået ca. 10 minutter, rund nu af, gør den sidste tanke eller sætning færdig, og sæt punktum – men jeg ser at nogle skrivebogsforfattere tager tiden mere højtidelig og vil have at vi stopper i det øjeblik tiden er gået, selv om vi er midt i en tanke). – Og skriv ofte! Peter Elbow opfordrer os til at hurtigskrive tre gange om ugen!
- Skriv nonstop uden at gå tilbage, uden at strege ud, uden at rette eller læse teksten undervejs, dvs. at vi holder vores indre kritiker udenfor og koncentrerer os kun om at skrive
- Skriv videre selv om du går i stå – og skriv da hvad der sker, fx "nu stopper jeg op, men jeg må tilbage til sagen og videre", eller gentag det sidste ord flere gange indtil nye tanker melder sig, eller find på en digtlinje eller en sand sætning som "jeg skriver, jeg skriver, jeg skriver"
- Skriv sammenhængende tekst, ikke stikord eller tankekort
- Skriv om ét bestemt emne, fx ét som du har brug for at skrive om, eller lyst til at skrive om – eller mere frit og stream-of-consciousness-agtigt – som opvarmning
- Skriv gerne i hånden og med en god pen der løber let og hurtigt hen over papiret. Det er noget meditativt ved pennens og håndens bevægelser hen over papiret. Måske især hvis vi over os i og vænner os til at skrive tydeligt og læseligt. Men prøv også på pc, for de to skriveprocesser kan være ret forskellige. Det er godt at dyrke hånd- og pc-skreven hurtigskrivning.

Hurtigskrivning eller nonstop-skrivning drejer sig altså om at skrive tekst hurtigt og nonstop og "automatisk", dvs. uden tænkepauser, uden at løfte pennen fra papiret, eller fingrene fra tastaturet. Vi kan derfor skrive meget på kort tid og helt frit, uden at blive forstyrret af vores indre kritiker. Hurtigskrivning handler kun om indhold, ikke om form.

Hurtigskrivning fungerer som en effektiv og praktisk metode, fordi vores selvkritiske sans som nævnt er koblet fra. Vi parkerer alle korrekthedstanke, alle regler og normer og krav. Vi skriver helt som vi har lyst til. Skriver vi på pc, kan det være en ide at skrive med sort skærm, dvs. slukket eller tildækket skærm. Da er det lettere ikke at blive fristet til at gå tilbage og rette i teksten. Vi skriver altså et raudkast, en slags kladder. Vi over os i at slappe helt af og minder os selv om at det er de færreste der skriver velformulerede og perfekte sætninger og tekster allerede ved første forsøg.

Mange der har deltaget i mine skrivekurser bliver ofte – ligesom mig – overrasket over kvaliteten og originaliteten på hurtigskreven tekst og over at kunne bruge hele afsnit og sætninger fra en hurtigskrivningstekst, i en næsten uændret form. Og vi bliver bedre og bedre til at skrive brugbare afsnit, jo oftere vi praktiserer hurtigskrivning. Vi kan også bruge hele afsnit og sætninger i samme tekst i revideret form eller i en anden tekst. Andre gange fungerer en hurtigskrivningstekst mere som en idetekst og kræver da – som de fleste andre udforskende tekster vi skriver – grundig bearbejdning og omskrivning. Og det kan selvfølgelig også være en udfordring i sig selv, men den lader jeg nu ligge.

Her er et eksempel på hurtigskrivning som Peter Elbow har fra en kollega og som står i det [kapiteludkast](#) jeg nævnte tidligere:

... why am I so drawn to this idea of free speech/free writing? I think because I have the feeling that free speech actually WORKS as a widely held concept, but people really don't believe in free writing. We may do a little, undisciplined freewriting in our classrooms, but in the end, it's really all about standardizing language. That's what's school's about.

We must recognize that it's not enough to stand up in front of a classroom and say "freewrite", expecting that this will somehow create an environment that is "free." I think we have to talk about the politics of standardization, about dialect and value, about the relativity of correctness. (you might disagree with me here. I think it's possible, perhaps, to do this through showing—not so explicitly. By having students read diverse, hybrid texts. By valuing students language in the classroom. I would still argue that you'd be doing political work by action. With Af-Am students, though, what has worked for me is the explicit—along with the action.)

freewriting is transgressive, by its very nature.

we need to free writing (like those posters, FREE MANDELA, FREE THE WHALES)—free writing from the racist and classist practices of educational institutions. ha. no small order, there. But I do believe it. We have to stop believing in a pure standard English. Monocultural language practices. I see my main purpose as a teacher in this learning community for Af-Am. students is to show them that they can draw on Black rhetorical and intellectual traditions. That to be a writer and thinker is to embrace their identity as African Americans.

Freewriting is in many ways the antithesis of "schooled" writing. Yet it helps make good academic writing possible, I think, in the way it makes connections. I'm leaning toward seeing freewriting as a hybrid—that's my goal. I'm guessing that you might disagree with me here—that you like the idea of getting as much speech as possible on the page? (s. 11–12).

Elbow gengiver også svaret på hvad hans kollega svarede da han bagefter spurgte hvordan vedkommende havde skrevet:

I wrote it straight through, right on the computer, with pauses to think, but no recursivity in terms of, say, going back to the first paragraph and adding or deleting. I was definitely writing it to you, but in a particular way. I think what I do when I'm writing freely like this is invoke the kind of intimate communication style of conversation. So the idea of audience is important, as is the context of friendship. I'm thinking of your response, as when I say, you might disagree with me here. It does have an auditory feel for

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	Omniplot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognavn
juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordned. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Sproget.dk
oktober 2011	Svenska Akademien
september 2011	Ø (Schwa.dk)
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	
juli 2009	
juni 2009	
maj 2009	
april 2009	
marts 2009	

me, but not so much "speaking on the page" but "speaking to you on the page." But even as I say that, I can see that some of the way I'm using sentence fragments is more like I'm writing to myself. (Email correspondence) (s. 12).

Det er praktisk at skelne mellem to varianter af hurtigskrivning, som Elbow gør. Den ene er en privat variant, dvs. vi skriver kun til os selv, og den anden er offentlig, dvs. vi deler vores hurtigskrevne tekster med hinanden:

- Focused freewriting. Try to stay on one topic. When you wander off, just pull yourself back. This can help you get going and produce lots of words and thoughts for a writing project. Also, many teachers improve class discussions by giving students five minutes of private focused freewriting on a topic or a question before inviting discussion. Students invariably have much more to say after they've blurted their first thoughts privately on paper.
- Public freewriting. Write with the expectation of sharing. This makes freewriting less safe, so you might let yourself make brief stops and cross-outs and engage in a bit more conscious planning. Public freewriting works best if there is already some trust in the group—or considerable courage. And when it comes to sharing, you can always "pass." ("Marriage Encounter" groups make good use of something close to public freewriting: couples do more-or-less freewriting and then share the results. This practice calls on the central principle of Outward Bound: growth often follows from deliberately imposed risk. But using risk this way involves some danger and it takes good direction or supervision.) (s. 9–10).

Hurtigskrivning tjener mange formål og kan bruges i mange sammenhænge, uanset om vi hurtigskriver for os selv eller andre. Vi kan bruge hurtigskrivning:

- for at få ideer og finde løsninger undervejs i skriveprocessen – eller for at citere Peter Elbow: "The goal is not some kind of pure mental nakedness or perfect free association; the goal is the easy nonplanning of language and –gradually – easy movement of thinking" (s. 10)
- for at komme i gang med at skrive
- for at komme i gang igen hvis vi går i stå og løber tom for tanker eller ikke ser skoven for bare træer
- for at finde ud af hvad vi ved og ikke ved om et emne
- for at forebygge og kurere skriveblokeringer
- for at afdramatisere (akademisk) skrivning.

Elbow fortæller i et kapiteludkast fra 2010 med titlen "[Freewriting: An Obvious and Easy Way to Speak onto the Page](#)" (side 7) at teknikken går tilbage til 1960'erne og at den amerikanske forsker Ken Macrorie var den der bragte hurtigskrivning ind i amerikansk skrivepædagogik. Elbow nævner også at Macrorie beretter at teknikken går tilbage til 1930'erne, og Macrorie krediterer flere andre for at have skrevet om hurtigskrivning før ham – eller om en teknik som blev kaldt "automatic writing" og som er "stjålet" fra surrealisternes og dadaisterne.

Fordelene ved hurtigskrivning er mange:

- Vi får masser af skrivetræning ved at bruge hurtigskrivning daglig eller 3–4 gange om ugen
- Vi kan skrive i vores eget naturlige og personlige sprog og frigør os helt fra tanker om hvad en såkaldt akademisk tekst er
- Vi producerer tekst hurtigt og bliver produktive og effektive skribenter og behøver ikke bekymre os om hvordan vi skriver og staver og sætter kommaer, men kan koncentrere os fuldt og helt om at skrive hvad vi tænker og hvad der popper op
- Vi får ofte mange gode ideer hurtigt
- Vi sidder ikke og grubler i timevis uden at komme nogen vegne
- Vi kan hurtigskrive når som helst bare vi har 10 minutter til rådighed – vi tror måske at vi ikke kan nå at skrive noget på 10–15 minutter eller ½ time, men det kan vi. Det tog fx 15 minutter at skrive et første udkast på 3 håndskrevne sider til denne tekst (men så bagefter flere gennemskrivningsrunder for at omformulere, udrydde gentagelser, omstrukturere, finpolere osv.)
- Vi kan skrive overalt, bare vi har en blok og en blyant i lommen
- Vi oplever skrivelyst og skriveglæde når vi får skrevet meget på kort tid eller får gode ideer eller bare får begyndt på en tekst.

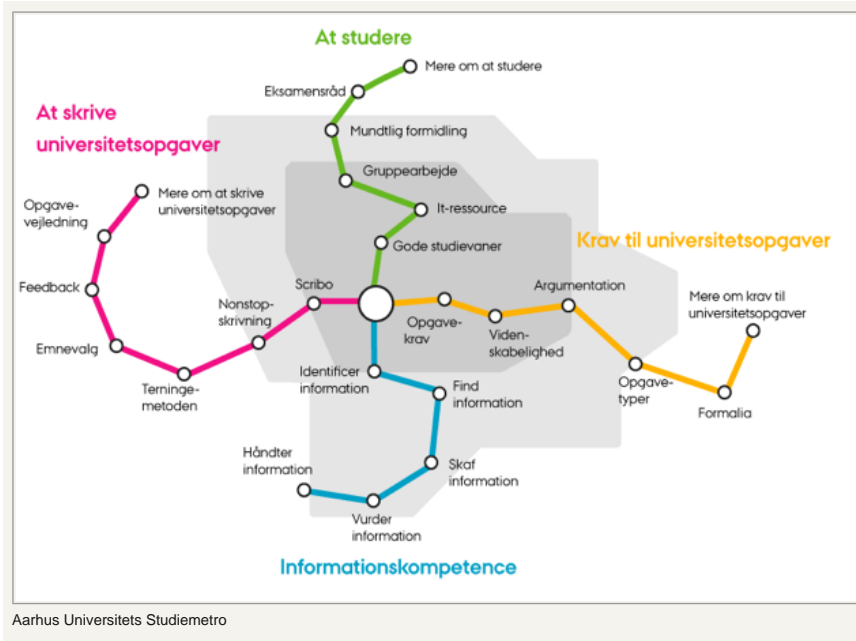
Måske er en af de allervigtigste gevinster skrivelysten og skriveglæden. Den erfaring deler talrige deltagere på de skrivekurser jeg har haft i årenes løb. Mange studerende bliver begejstret for hurtigskrivning og overrasket over at kunne skrive så sammenhængende og ideoerige tekster på kort tid og samtidig få gode udkast til videre bearbejdning på en yderst enkel og endda sjov måde. Andre har hæftet sig ved at de får mange nye ideer og tanker og samtidig indblik i deres egen skriveproces. Også sprog- og filosofikolleger som jeg har udsat for hurtigskrivningsøvelser i forbindelse med foredrag jeg har holdt om emnet, har reageret med tydelig interesse og tilfredshed over resultatet, og nogle fortæller at bare en enkelt hurtigskrivningsøvelse giver dem lyst og inspiration til at skrive mere.

Hvis der opstår der modstand mod at skrive på et eller andet punkt i skriveprocessen, og mod det at skulle skrive, kan det lønne sig at fokusere på den modstand, at skrive sig ind i den og finde ud af hvad den rummer og hvorfor den dukker op.

Grunden til at hurtigskrivning fungerer så godt er at vi *kun* koncentrerer os om at skrive, og vi bliver derfor i stand til at slappe af, og det frigør energi og overskud. Vi har ikke samtidig fokus på at revidere og redigere. Vi lukker enhver antydning til selvkritik ude og glemmer alt om form og regler og normer.

Jeg kan ikke komme i tanke om ulemper ved hurtigskrivning, men mindes at have læst at kritikere er skeptiske til at studerende producerer tekster ukritisk, at vi ikke får gode tekster ved at lade studerende skrive store mængder tekst hurtigt, men det er en kendsgerning at jo mere skriveerfaring vi får, jo bedre bliver vores tekster efterhånden, og jo mere vi skriver og læser op for hinanden – og os selv – jo mere udvikler vi en fornemmelse for gode sider ved egne og andres tekster og hvor der er behov for forbedringer. Og jeg har endnu til gode at møde nogen som giver udtryk for at hurtigskrivning ikke fungerer eller vækker modstand. En sjælden gang har en studerende på et skrivekursus meldt tilbage om en vis modstand mod det at skulle skrive på kommando når jeg sætter gang i en hurtigskrivningsøvelse,

men ikke mod at praktisere hurtigskrivning. Hvis du oplever ulemper, er jeg meget interesseret i at høre om dem.

Prøv nu hurtigskrivning på Aarhus Universitets Studiemetro, hvor Trine Wirefeldt Jensen, Center for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet, har udviklet en [nonstop-øvelse](#). Du er der ved et klik på det stop der hedder Nonstop-skrivning (på den røde linje).

Randi Benedikte Brodersen
Islands Universitet

Læs også:

1. [Hvad sker der med dansk skriftsprog på internettet?](#) En stadig større del af de tekster som offentliggøres og læses på internettet, er skrevet af ikkeprofessionelle skribenter, og tekster af professionelle og ikkeprofessionelle optræder mellem hinanden. I forhold til...

Tagget med: [skrive](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.

